

OTTENDE KAPITEL

På DKs landsmøde den 25. maj 1968 sagde konstitueret landsformand Grete Munk i sin beretning: „Med stor glæde kan vi konstatere, at indførelsen af særbeskatning nu nærmer sig. Der er opnået bred politisk enighed om sambeskatningens ophævelse.“

Landsmødet hyldede skatteudvalget og dets utrættelige formand Jytte Christensen. Fra salen, blev der spontant sat en indsamling i gang til en „jubelgave“ til DK. Og fra 1. januar 1970 er gifte kvinder skatteborgere. Man kan imødesee den dag, da alle rester af umyndiggørelse af hustruer med hensyn til skat er borte.

Der er sjældent sagt „goddag mand – økseskaft“ så konsekvent i et kvindesagligt spørgsmål som i debatten om sambeskatning – særbeskatning af en gift kone. Et ønske om at få lov til at betale skat, når man kan slippe for det, er åbenbart i sig selv så excentrisk i et moderne demokratisk velfærdssamfund, at det er uforståeligt, selvom denne pligt i øvrigt er grundlaget for de demokratiske rettigheder.

DKs synspunkt har altid været det ganske enkle, som et menigt medlem udtrykker i et læserbrev til „Kvinden og Samfundet“ midt under den vilde debat i 1963:

„Endnu har ingen minister eller folketingsmand forstået, at det ikke alene er et spørgsmål om økonomi, men også om at være ligeberettiget medarbejdende borger i vort samfund“.

Særbeskatning/sambeskatning er blevet gjort til et højt etisk spørgsmål: skal ægteskabet reddes eller eventuelt bekriges over skattebilletten? Til et håndfast økonomisk spørgsmål: skal „de små i samfundet“ eller „de

højtuddannede rige kvinder“ belastes hårdest? Til et arbejdsmarkeds-spørgsmål: skal skattebilletten dirigere de gifte kvinders „arbejdskraftreserve“? Til et trivselsspørgsmål: bliver henholdsvis kvinden, børnene, manden lykkeligere eller ulykkeligere, ved at skattebilletten holder mor hjemme? Til et personalespørgsmål: kan de offentlige kontorer finde ud af at sende flere skatteblanketter ud og behandle dem bagefter? Til et EDB-spørgsmål: kan hulledamer og programmører bære at de gifte kvinder også ulejliger dem?

Lejlighedsvis er ønsket om særbeskatning blevet udlagt som en partipolitisk manøvre og har gjort skiftende politikere dybt bedrøvede over deres kvindelige kvindesaglige partifæller.

Det hele er blevet yderligere kompliceret ved den nationaløkonomiske overtro om, at „kvindepenge“ har deres egen farve og cirkulerer feminint, så at man nødvendigvis må komme til at være ond ved den ene gruppe kvinder for at kunne være retfærdig mod den anden.

Selv FNs Kvindekommission har foreløbig givet op over for problemet. Der er ingen tvivl om, at det er diskriminering at umyndiggøre en gruppe borgere skattemæssigt på grund af status i samfundet (ægteskab). Man så på sagen i 1962, men fandt det helt urealistisk at arbejde på at opstille en konvention, der kan tilfredsstille på den ene side lande som Vesttyskland og Østrig, der har domstolsafgørelser for, at sambeskatning er grundlovsstridig, og på den anden side medlemsstater der må respektere sæd og skik og følelser hos befolkningsgrupper, hvor høvdingen er skattemæssigt overhoved for hele stammen og alene ordner skatteforholdet til myndighederne, som hos visse beduinstammer i Israel.

DKs synspunkt har måske haft den fejl, at det er for enkelt: den der tjener pengene, betaler skatten.

Hvis man vil være diskriminations-pedant, er særbeskatning slet ikke et spørgsmål om ligeret uanset køn. Enker har altid selv betalt ejendoms-skat. Ugifte kvinder har gjort det siden 1859, da de fik adgang til at blive personligt myndige. Allerede i 1886 forsøgte DK at bruge denne borgerlige forpligtelse som murbrækker. „De bajerske forslag“ gik ud på

valgret til borgerrepræsentationen i København for de ca. 4000 selvstændige kvindelige skatteydere i byen. Det blev bakket op af DKs „listedamer“. De indsamlede underskrifter fra 619 kvindelige skatteydere, og ca. 1000 skatte-umyndige gifte kvinder. Folketinget vedtog forslaget, Lands-tinget forkastede det. I næste samling kom Bajer igen. Denne gang gjaldt forslaget hele landet. Det blev støttet af 20.000 underskrifter indsamlet af DK plus de 1207 navne fra Varde-egnen, som Ploug ikke troede på. DK afleverede adressen med den oplysning, at både Island, Norge, Sverige og Storbritannien gav sådanne kvindelige skatteydere kommunal valgret. Folketinget sagde igen ja, Landstinget igen nej. Det var ved den lejlig-
hed, digteren Carl Ploug formulerede den berømte udtalelse: „Da Lands-tinget formener, at det hverken vil være i kvindernes eller samfundets in-teresse, at der tildeles dem valgret, går tinget over til dagsordenen“.

Efter denne tilkendegivelse af, at borgerpligt ikke nødvendigvis giver borgerrettigheder, opgav DK at liste valgret ind ad bagdøren.

Særbeskatningen er vel det spørgsmål, hvor kvindesagen har stået mest alene udadtil, og hvor sammenholdet har været ude for de hårdeste prø-
ver. Ingen kvinder fandt på at protestere voldsomt mod DKs tidlige ar-
bejde for at skaffe kvinderne ud af juridiske barnekår og åbne uddannel-
sesmuligheder, og DK havde god praktisk hjælp af mænd til disse sager. DK var vel nærmest for længe om at turde stille det åbne krav om valg-
ret, både kvinder og mænd blev utålmodige. Ægteskabslovene gav kun
anledning til de sædvanlige gnavpote-bemærkninger. Kvindelige tjene-
stemænds ligelønskamp vakte kun den helt hårde modstand hos visse af
deres mandlige kolleger og de administrative myndigheder, der skulle for-
høje deres lønningsbudgetter. Der har altid været sympati for ligeløn
udenfor kvindebevægelsen, selv om der har været et utal af organisatori-
ske, definitionsmæssige, traditionsmæssige og følelsesmæssige vanskelig-
heder ved at gøre noget alvorligt ved det. Man kunne ikke rejse alvorlige
indvendinger mod det saglige samarbejde mellem kvindesagen og de
kvindelige politikere for at „forbedre kvinders og børns kår ad lovgivnin-
gens vej“. Da de hårde vinde begyndte at blæse mod „dobbeltbeskæfti-
gelse“ i 1930'erne, stod DK aldrig alene om at forsvare kvindens ret til at
være på arbejdsmarkedet. Deltidsarbejde vakte modstand. Men det blev
accepteret, da forholdene forvandlede det fra en tanke til en kendsger-
ning.

Men med hensyn til sambeskatningen har mænd på den mest forbav-
sende måde accepteret, at de ikke alene havde æren af at betale deres

kones skat, men også besværet med at opgive den, og risikoen for at blive straffet, hvis deres koner ikke var mere ærlige overfor dem, end mange mænd synes de behøver at være overfor skattevæsenet. Kvinder har indbyrdes fromt ladet sig sætte op på „kvindevippen“. De har troet, at det var dem og deres børn, der direkte kom til at betale for, at andre kvinder satte deres børn i børnehave og gik ud og tjente penge. Og de har lejlighedsvis troet på, at det var *kvindesagen*, der afgjorde om man var mest værd hjemme eller ude, mens det dog er *samfundet* der fastslår, at en „hjemmearbejdende husmoder“, trods ægteskabsloven, er mindre værd end ingenting. At hun er en byrde, der giver sin forsørger ret til skattelettelse. Ligningsmyndigheder, der har båret det utroligste i retning af at administrere, hvad lovgivere fandt på at pålægge dem på andre punkter, har sagt, at det gik over deres evner at klare særbeskatte- de hustruer. Selv EDB hoster åbenbart over problemet.

Spørgsmålet synes at egne sig til psykoanalyse.

Kravet om særbeskatning af gifte kvinder bliver ikke rejst af DK før i 1913, på landsmødet i Rønne. Dels vel fordi gifte kvinder med egen indtægt endnu var ret få (1.), dels fordi personlige skatter ikke spillede samme rolle før skattereformen af 1903. Men derefter steg skatter på indtægt og formue og andre afgifter på 10 år fra 41 til 75 millioner. Det kunne mærkes på en helt anden måde i familiens daglige økonomi.

Punktet på dagsordenen i 1913 hed: „Beskatning af familielivet“. Det synes ikke at have vakt stor debat. Gyrithe Lemche nævner det slet ikke i sin beretning om „de skønne mødedage“ på Bornholm.

I 1915 sendte DK sit første andragende om sagen til det landstingsudvalg, der arbejdede med revision af den kommunale beskatning. Man bad om at få § 1, stk. 2 ændret. Det lød: „Den gifte mand beskattes af hele sin og den med ham samlevende hustrus indtægt.“ Man foreslog: „Hustruen beskattes uafhængigt af manden, både af arbejdsindtægt og af sær- og fællesformue.“ Motiveringen var, at dels er det „ydmygende“,

(1.) De 40.000–50.000 kvindelige industriarbejdere i 1910 var næppe alle- sammen frøkener.